El petit poble valencià que reivindica la Coca-Cola

Autor: Daniel Martin/ara.cat
Data de publicació: 09-02-2020

L'Institut Nova Història es fa ressò d'una altra notícia sobre l'origen valencià de la Coca-Cola. Una empresa fundada el 1880 va llançar el refresc Kola-Coca que John Pemberton hauria copiat als EUA. Article d'En Daniel Martín per a l''ara.cat' del 2 de febrer d'enguany a partir del llibre de l'Abel Soler 'Aielo de Malferit. Geografia. Història. Patrimoni'.

Una petita destil·leria familiar valenciana ubicada a les antigues cavalleries del Palau del Marquès de Malferit, ¿podria ser l'origen d'un dels emblemes del capitalisme com és la Coca-Cola? Almenys és el que sentirà tot visitant que passi per Aielo de Malferit, un municipi de gairebé 5.000 habitants de la Vall d'Albaida on reivindiquen que una antiga beguda encara avui comercialitzada a la comarca, la Nuez de Kola-Coca, va inspirar John Pemberton, el farmacèutic que va crear el famós refresc estatunidenc el 1886.

La història té l'origen a la familiar destil·leria Ayelo, actualment dirigida per Juan Juan Micó, el seu tercer propietari. Es tracta d'un antiquíssim espai amb grans bigues de fusta, mobles vells, el terra trencat per pesants carruatges i parets escostronades per la humitat: aquest seria l'origen de la totpoderosa Coca-Cola, un relat que han popularitzat les famílies del municipi transmetent-lo de pares a fills. També l'ha encoratjat l'Ajuntament, que ha convidat la companyia nord-americana a reconèixer les seves arrels valencianes.

En l'origen d'aquesta reivindicació hi ha la societat Aparici, Sanz y Ortiz. Gran Fábrica de Licores y Anisados, fundada l'any 1880, una destil·leria que produïa xarops i licors amb gran èxit. Ho demostra el fet que es van convertir en proveïdor oficial de la casa reial l'any 1892. Un dels seus productes estrella era el xarop que combinava fulles de coca del Perú i nous de kola, que segons la llegenda havia portat d'Amèrica Llatina a la comarca un missioner franciscà.

Esperonats pel seu èxit, i segons relata l'historiador Abel Soler, autor del llibre Aielo de Malferit. Geografia. Història.

Patrimoni, els tres empresaris van decidir vendre els seus productes a tot el món, van visitar certàmens internacionals i van obtenir una vintena de medalles en fires com les de Milà (1881), Roma (1884), Filadèlfia (1885) o París (1889).

Mentre la destil·leria valenciana recorria tot el globus a la recerca de nous mercats, John Pemberton “passava un mal moment després que les autoritats sanitàries de l’estat de Geòrgia hagueren prohibit aquell mateix any la inclusió d’alcohol en productes farmacèutics”, explica Soler. Aquesta decisió deixava fora de joc la beguda de l’empresari estatunidenc perquè combinava “coca i vi”.

“Pemberton s’havia quedat de la nit al dia sense la seva beguda, i suposem que es devia dedicar a recórrer les fires per buscar algun producte substitutiu. Aleshores, i poc després de l’exposició de Filadèlfia, el 8 de maig del 1886, va inventar un xarop de nou de cola i extractes de coca que va patentar i va començar a comercialitzar-lo casualment amb el nom de Coca-Cola. La composició coincidia amb la de la Kola-Coca valenciana, però tingué la brillant idea de mesclar-la amb aigua de soda, i d’allí nasqué la clàssica Coca-Cola”, relata l’historiador valencià.

Tot i el seu descobriment, Pemberton no va poder gaudir de l’exitosa troballa, ja que va morir dos anys més tard. La seva defunció va propiciar que els hereus venguessin la seva fórmula al farmacèutic Asa Griggs Candler l’any 1891, que fundaria The Coca-Cola Company.

El possible origen valencià de la Coca-Cola s’hauria mantingut en l’oblit fins que l’any 1953 la multinacional va decidir instal·lar-se a Espanya i registrar la patent. Va ser aleshores quan, davant l’existència de l’antic xarop de Kola-Coca d’Aielo de Malferit, ja transformat en licor i patentat l’any 1903, van oferir 30.000 pessetes a Joaquín Juan Mompó, el propietari del moment, a canvi de la distribució per tot l’Estat, en un pacte que es va signar, i d’aquesta manera la Kola-Coca valenciana va passar a anomenar-se Nuez de Kola.

Per a Abel Soler es tracta d’un relat que té “aparences de realitat. Hi ha casualitats de nom, espai i persones. A més, és comprovable. Només caldria anar als Estats Units i certificar si Pemberton i Aparici van coincidir a Filadèlfia”.

El possible origen valencià del famós refresc ha inspirat ara Lucía Mompó, una jove de 23 anys que ha creat Malferida, una beguda de cola sense alcohol i amb ingredients naturals. “Des de xicoteta havia sentit a casa que la Coca-Cola havia estat inventada a Aielo de Malferit, perquè la meua mare és d’allí [Mompó resideix al municipi veí de l’Olleria], i sempre em cridava l’atenció que tot el món parlara del tema però ningú posara en marxa cap iniciativa per reivindicar-la”.

Malferida va sortir al mercat el setembre del 2018. Des d’aleshores, Mompó n’ha venut 50.000 ampolles. Amb un preu d’1,5 euros, la beguda es distribueix en botigues de menjar bio i establiments de restauració, principalment al País Valencià i puntualment a Múrcia, Granada, Madrid i Barcelona. A hores d’ara la facturació no supera els 40.000 euros, però l’empresària és optimista. “Encara no tenim beneficis perquè tots els guanys els reinvertim, però tampoc cap pèrdua. Crec que creixerem”, afirma.

Menys optimista es mostra Juan Juan Micó, que reconeix que les vendes de la seva Nuez de Kola es limiten als establiments de restauració de la Vall d’Albaida, i que no superen les 2.000 ampolles l’any. “Està clar que el negoci se’l van quedar els americans”, diu, resignat.-

Daniel Martín
ara.cat
"Emprenem"
02/02/2020
https://emprenem.ara.cat/petites-mitjanes/petit-poble-valencia-reivindica-Coca-Cola_0_2391960808.html
Notícies relacionades que l'institut Nova Història ha recollit:
https://www.inh.cat/articles/Refrescs-americans'